Број 18. У Новом Саду у среду 25 јануара (7. фебруара 1912. Година XLVII

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 25 п на четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију за све остале земље на четврт године 10 круна.

Ванредним бројевима од петка цена је: На пола године 2 круне, на целу годину 4 кр За стране земље годишње 6 круна 50 потура

Поједини јутарњи бројеви стају 10 потура

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова

Уредништво »Заставе« је у кући г. Јована Т. Чавића. — Администрација »Заставе« налази се у кући, где је Милетићева штампарија главној улици бр 20.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 потура

Чек-конто 12008.

Како министар Куен тумачи IX. зак. чланак од 1868

Будимпешта, 20. јануара 1912.

За време боловања на очима, или рећи: за време свога невида, министар-председник гроф Куен је био опчаран звуцима синодског штатута. И тако опчаран — знате већ од кога — (кажу од владике Грујића Прим. Ур.) предложио га је на потврду. Против тога штатута огорчен је цео српски народ, и као што се већ насигурно може прорећи, доћи ће до свега и свачега. Али су се огорчили и многи мађарски родољуби, који су посвећени у ту ствар. Ови су огорчени и зато, јер је синодским штатутом повређен и државни закон, IX. законски чланак од 1868. године.

Кад је и за ту огорченост дознао Куен, нашао се још у већој запари, јер се у посланичким круговима почело говорити о интерпелацији, која би имала пасти у угарском сабору о овој ствари.

Гроф Куен је болан лупао главу: како би одговорио на таку интерпелацију, или како би оправдао свој предлог, којим је препоручио синодски штатут на највишу потврду. Да то оправда, морао би доказати, да синодск м штатутом није повређена српска н. ц. автономија, коју зајамчује IX. зак. чл., ergo, да није повређен ни овај државни закон.

У то је дошла и операција Куенових очију, која је сретно испала и Куену вратила вид. Кад је Куен *прогледао* и *своји очима* прочитао синодски штатут, уверио се је, да је заведен и натоцијан. Тргао се и сам је себе запитао: „Како сам могао овакову незаконитост предложити краљу на потврду? Како сам могао овако неуставан акт учинити?“ (Бајаги, срамота! Пр. ур. „Заставе“).

Али, што је ту је! Из те коже сад никуда. Треба наћи оправдање и за овај поступак. А могао би га наћи само онда, кад би га било у IX. з. чланку. Мора га бити. И Куен га је почео тражити.

Сви кажу, да је IX. з. чланком Србима призната и зајамчена н. ц. автономија. Но ако је тако, онда је синодским штатутом повређен тај државни закон, јер је синодским штатутом повређена автономија. А на том не сме остати, јер се тако Куен не може оправдати ни краљу ни сабору.

Мора се доказати да је бело црно. Мора се измислити, да IX. з. чланак не признаје и не зајамчује Србима автономију, да те н. ц. автономије нема, да не постоји, те да није ни повређена.

И гроф Куен је удубио повраћени му вид у 3 §. IX. з. чланка. После дугог сецкања неких речи у њему, и после неког хокус покуса, Куен је подвикнуо: „Хеурска! Нашао сам“.

Шта је нашао? *Да у 3 §. XI. з. чланка нема ни спомена о српској н. ц. автономији, ни према јерархији, ни према држави,* **него само према — Румунима!**

По тумачењу грофа Куена 3 §. IX. з. чл. признаје само **реципроцитетну самосталност Срба према Румунима и обратно: Румуна према Србима** *Јер је IX. з. чланак донесен само поводом и ради „деобе последника ист. православне вере у две међу собом независне црквене области“*, те им је дато само једно право, т. ј. да *одељено и самостално*, **једни према другима**, могу решавати и уређивати своје црквене, школске и закладне ствари. *Али не самостално и сваки за себе.* За себе могу решавати и уређивати на својим н. ц. саборима *не самостално, него како им то пропише синод и државна власт*

Ето, то је барут грофа Куена. Тако он данас тумачи IX. зак. чланак, да оправда синодски штатут и свој предлог о потврди његовој. И да докаже угарском сабору, кад устреба, да није повредио IX. з. чланак и државни устав.

О том баруту Куеновом данас се много говори у владиним круговима, из којих сам и ја то сазнао. А вама, поштовани уредниче, и вашим друговима и круговима остављам, да размислите и о том, да ли се од тога барута не спрема и динамит, који би имао да разори целу н. ц. автономију?

Свакако будите на опрезу и спремни за највећу борбу, јер је гроф Куен са повраћеним видом добио сасвим други поглед и о нашој н. ц. автономији. Други, него што га је имао 1887. кад је као бан подносио и препоручивао краљу на потврду закон од 14. маја, којим је IX. зак. чланак угарски и тиме признату и зајамчену српску н. ц. автономију у Угарској инартикулисао и у законодавство краљевина Хрватске и Славоније.

Добровид.

Гроф Куен и IX. зак. чланак од 1868.

На другом месту доносимо вест из Будимпеште о најновијем Куеновом тумачењу IX. зак. чланка од 1868. године, којим ни пет ни шест, него хоће српску народно црквену автономију да удари по глави, а српски народ у срце.

Ту вест смо добили из сигурнога извора. Иначе би ју је узели као неку лакрдију, а никако не би могли веровати, да би се један угарски министар-председник у својим доскочицама и махинацијама смео и тако заборавити, да се једним државним законом просто титра, да га својом несланом рабулистиком карикира. То не сме остати неопажено и без одговорности.

Али је та појава већ сама по себи страшна тако, да у сваком нормалном и моралном човеку мора изазвати одвратност, а у поштеном Србину и да изазове бол и вапај до неба. Јер кад би и таква тумачења закона, као што је Куеново тумачење IX. зак. чланка била дозвољена, онда би ми Срби са својом нар. црквен. автономијом били „Vogelfrei“. Егзистенција наше автономије не би више зависила од права и закона, него од произвољног тумачења министровог, које би могло да буде и тако дрско и несавесно, драконско и накарадно, као што је саопштено нам тумачење Куеново.

А је ли српски народ пред неком др

ПОДЛИСТАК.

Суплент Сима.

— Истинска слика. —

„Поред моје академске спреме, поред мога досадањег „непорочног“ рада, ја још не постигох „оно“; да „оно“, а то је „оно“ што ми највише фали, бар како ја мислим и схваћам. Многи су „оно“ постигли и без каријере, а ја?... Да, мени нешто фали, а то је — кураж без чега се не може „оно“ постићи... Остављао сам у почетку случају, али ми случај ни до данас ништа не донесе.. По свршетку академије, постављен сам био за суплента у вароши П..... у Туској, и разуме се, да сам мало помишљао на „оно“, јер ми се по глави врзао професорски испит... Написао сам две теме и пријавио се комисији, подневши им обе теме, али јао!.. обе доживеше фијаско. Обе су биле брижљиво израђене, али комисија нађе да у њима нема ни искре логике. Морао сам се силом насмејати, зар код мене нема логике, који се стално занимах логиком?.. Тако хоће, па то је!... После две године обратим се са другим реновираним темама, али у њима нађоше да нема психологије, писано без икаквог стила — „самопроизволно“!... Тако ми избише из главе професорски испит... Шта ми је после стало, него да мислим на „оно“, које се беше под притиском тема прилично затаило!...

„Помисао на године, које су неприметно одлазиле, чисто ме је ужасавала, јер кад једнога дана завирих у сведочанство, пренеразих се. Мени је сад тридесет и пета!.. Јао, и још се не ожених; то је „оно“ што ми фали... Ако не положих професорски испит, а што бих губио у овом погледу?... Сви су ту услови за женидбу; ту сви адути као први услов, а друго моја каријера... Поред тога нисам био толико ружан, толико антипатичан, само ми је фалила по мало неумешност према женском полу... Али шта ту, то је једна врста скромности...

Самоћа ми је додијала; па што се не бих решио на тај корак?.. Жена је једно потребно зло, које је у вечитој опреци са човеком. Било пре или доцније, оно ће доћи, и онда нека буде што пре“...

Тако је једнога јутра, уставши из постеље, резоновао суплент Сима.

Владала је тишина.

„Што се тиче избора, настави даље штудирање, ту је мало теже!... Оженити се простом грађанком, ма била она леотица, једино је зло што ме не може разумети... Ја ћу говорити једно, а мислиће сасвим десето. Друго, не зна се наћи у друштву, биће просто једна жива лутка... Ако доцније, случајно отпочнем поново са темама, она, не што ми може помоћи, не знајући ни шта је то „тема“, него ми може једнога дана сав рад стрпати у фуруну!.. С миразом тешко и наћи у овом крају, и онда не остаје, него узети неку која је колико толико мало образованија, која ће знати шта је то „тема“, шта су то „проблеми“, шта је то „увод“ и „мото“, шта је то „антропологија“, шта „буцелогија“ итд. Од образованих нема овамо до учитељице... Истина, да ни једна не носи мираз, али носи пристојну спрему.

„Дакле, да покушам... Ово је прави покушај, прави корак смелости ..

„Овде су две учитељице, обе девојке, обе добре и обе прилично лепе, још уз то спремне, како су ми причали...

„Просићу старију, јер како се даје увидети, пуна је озбиљности, вредна и радна, још и добро спремна, како би могао уредити ову собу... Није ружна, лепа је и поносита.. Кад одемо на забаву нећу се засрамити ни црвенити... Да дође ко, зна дочекати и испратити... Поред тога зна прилично ручни рад, те нећу имати потребе плаћати за кошуље и гаће.. Треба свестрано мислити .. Хајд, Боже помози!..“

Облачећи се, он је само о овом предмету мислио — никад више него сад.

„Идем сад одмах код колеге да му јавим за овај мој корак и умолим да буде посредник — проводадија...“

Брзо се обуче и изађе из куће, оставивши кључ момку, који га је послуживао, да очисти собу и доведе ствари у ред.

Колегу Мирка, такође суплента, нађе код куће..

жавном господом заиста тако деградован, да с њим и с његовим правима, која су државним законима призната и зајамчена, може шале поступати као са неком лоптом.

44 године је, како законски чланак по стоји са потписом Његова Величанства; како је под заштитом тога закона организована срп. нар. црквн. автономија и како она с том организацијом фунгира и живи.

44 године је, како се у стварима срп. нар. црквн. автономије на тај закон угарских сабора позива не само наша автономија, већ и државна власт; на који закон се позивао и гроф Куен, као бан краљ. Хрватске и Славоније 20 година; на који се закон гроф Куен позивао и као угарски министар-председник пре данашњег му министровања.

Ове године 14. маја навршиће се 25 година, како је за бановања тог истог грофа Куена од земаљског сабора донесен и превишње санкционисан закон, којим су 3. §. IX. угарског зак. чланка од 1868, а с њим и српска нар. црквн. автономија инартикулисани у законодавство краљ. Хрватске и Славоније, и ради којега закона је бан гроф Куен био од својих Срба земаљских посланика и њихових присталица слављен и величан као „српски бан“.

И шта смо дочекали данас, после 44 односно 25 година? Зар да тај исти гроф Куен све то заборави, све баци под купус и са ужасним цинизмом прогласи као заблуду, као лаж, као фикцију? Сме ли и може ли то бити у једној правној у уставној држави? Сме ли и може ли у уставној држави ма који министар тумачити закон тако, да га својим тумачењем начисто изриба, да га поништи, нулифицира, или макар и суспендује? Угарски устав не зна за такову министарску власт. А злоупотреба положаја министарског у том правцу његове силе, била би повреда државног устава.

Бранећи и форсирајући свој поступак са синодским устројством гроф Куен пада из погрешке у погрешку, све већу и грднију. Његово најновије тумачење IX. зак. чланка изгледа нам, као неки интерпретациони нож, којим гроф Куен хоће, да српску нар. црквн. автономију — нажалост у друштву са нашим епископатом — напросто приколе.

Упуштати се у побијање рабулистичког тумачења Куеновог, у којем је главни и најјачи елеменат цинизам, било би чудно, поред автономије која постоји, поред њезиног законодавства, које се врши, и поред њезине организације, чију егзистенцију мора признати Куен и у оном моменту, кад ју буде разоравао. Ако Куену треба подуке у овој ствари, ако му треба доказа о ужасној квалификацији његова тумачења IX. зак. чланка, нека прочита бар дневник угарског сабора од 1868. у којем је расправљана законска основа о том IX. чланку. Нека прочита говоре министра Етвеша, Павла Трифунца, Ђорђа Стратимировића, Милоша Димитријевића и Светозара Милетића. Н ка прочита расправу о том и угарске горње куће од 4. (16.) маја 1868. а нарочито говоре патријарха Маширевића, митрополита Шабуне и владике Нако.

И нека се окане витлања са којекаквим, колико циничким, толико и комичним законским тумачењима.

А и наш епископат нека се мане још за времена дражења и изазивања народа свог. Јер титрање светим осећајима и правима народним нож је са две оштрице. Videant consules!

Нови Сад, 25. јануара.

Званичне „Народне Новине“ у рукавицама. Званичне „*Народне Новине*“ говоре о познатом правашком меморандуму, којим се тражи уједињење хрватских земаља и т. д. и т. д.

Овога пута су званичне новине обукле рукавице. Кажу, да се тај меморандум не може сматрати баш „догађајем“ То што су изнели праваши у овом меморандуму, износили су до сад већ толико пута у сабору, у нацртима својих адреса. Монархија се не може преобразити меморандумима на краља. Зато правашка акција нема никаквог другог смисла осим агитационог. Ако озбиљно желе да дођу до своје цели, могу само настојати, да дођу до прилике да легално о том пораде на оним уставним поприштима, где је таково настојање уставно допуштено (у саборима), док је сваки други пут и недопуштен и унапред без сваког изгледа.

На крају још додају „Народне Новине“: ...„Тиме не мислимо рећи, да би и на том легалном уставном попришту *уз постојеће прилике* биле њихове шансе за успех повољне“.

И овако писање је знак ветра који дува данас на Марковом тргу у Загребу. Уз постојеће прилике нису баш повољне шансе за успех! Јесу ли се надали праваши овако благој опозицији званичног листа, кад су подносили меморандум?! — Можда и јесу!

Политички преглед.

Куенови преговори.

Угарски министар-председник налази се још увек у Бечу. Јуче, у уторак пре подне није преговарао са члановима аустријске владе јер се сви саветовали између себе. У исто време се у војном министарству саветовао заједнички војни министар Ауфенберг са угарским домобранским министром Хазајијем, свакако о војним предлозима и захтевима мађарских опозиционих странака у војсци. У подне био је Куен код заједничког министра финансија Бурјана, а после подне се састао са аустријским министром председником Штиргом. Куен ће се у Бечу бавити по свој прилици до четвртка у вече. За то време можда ће се одржати и заједнички министарски савет, а пре поласка свога из Беча Куен ће свакако још једном ићи краљу. Док се Куен не врати из Беча, угарски сабор неће држати седнице. Саборски председник Навији изјавио је, да ће данас, у среду, бити само формална седница, на којој ће се предложити, да саборска седница буде у суботу.

Бал и политика.

Хрватски бал у Бечу направио је велику прашину јер су на њега позвани Томашић и Цувај. Због тога су Николић Подрински, Стјепан Загорац и Антоније Сесардић, како јавља „Хрватска Коресподенција“, решили, да не посете овај бал, који је требао да буде тријалистичка манифестација. У тој одлуци утврдила их је и вест, да је у Загребу проливена крв српских и хрватских ђака, јер српски и хрватски политичари нису могли да се забављају у таком тренутку. Због тога није хрватски бан постигао онакав успех, какав се очекивао. Тај факт, да су у одбору за приређивање бала била поред хрватских праваша и Срби (који?), дало је повода политичарима да траже начина, како би се између праваша и Срба нашла подлога за заједнички рад. Истина је, да су позивањем Цувија на бал изазване несугласице између Срба и праваша ипак се „Хрватска Коресподенција“ нада, да ће српске и хрватске странке оставити оно, што их дели, па сложно довикнути меродавнима у монархији: Само преко наших лешева можете употребити силу на Југу! Дајте

— Добро јутро!... поздрави ушавши у собу.

По лицу му се расула веселост, а на уснама лак осмејак...

— Добро јутро!.. отпоздрави и рукују се...

— Чудо, што си овако поранио?... упита суплент Мирко, посматрајући га.

— Е, хе!... насмеја се суплент Сима, и искриви усне.

— Има нешто?

— Да, али погоди?!

— Нећу да нагађам!...

— Решио сам се на један корак!... и погледа га, пазећи, какав ће утисак учинити.

— О, хо!... поскочи суплент Мирко и стаде у један пут певати, цупкајући ногама.

„Решио сам, да се женим,
Оћу живот да променим,
Хај, хај, камерав,
Камеравка полија!...“

— Бре, бре!... смејао се суплент Сима упадајући у песми и сам својим крештавим гласом.

— Чудо?!.. и заврти главом, сумњајући у његову „решителност“.

— Озбиљно!... и удари суплент Сима на последњи слог.

— Сигурно на женидбу!... Дал' сам погодио?...

— Јеси!... и насмеја се.

— То је лепо!.. коју?...

— Учитељицу К.....

— О, хо, хо!...

— Шта ти се чини?

— Одлично, избор је врло добар! Ко ти је посредник?.

— Ти!..

— Ја?.. изненађено.

— Као што рекох, ја сам се решио и дошао код тебе, молећи те, да се примиш посредништва.

— Хм... то нема смисла!..

— Шта нема?..

— Зато, што и ја нисам ожењен!...

— Шта има!..

— Има то, што могу помислити, обратно, дошао да је проси за себе.

— Ада но!.. како ће помислити кад ти у почетку напоменеш циљ свога доласка.. Треба се примити!..

— Ја бих, али увиђам један заплет.

— Ја сам, знаш, потанко мислио о томе али не налазим заплета ни забуне. Молим те, иди... Ти знаш да нема никога сем мајке, па ће бити лакше... Данас је празник Крстов-дан, сигурно ће бити код куће... Ти почни својски, само знаш, не враћај се празних руку!..

— Јеси ли ти што говорио са учитељицом?

— Ја не!..

— Па онда?

— Шта онда? Ми се лепо гледамо и шта има друго! Да се не симпатишемо не би се ни гледали!..

— Ипак си требао доћи у ближи додир, па јој у четир' ока казати: — или-или!..

— Их, толико!..

— Знаш како, није то проста девојка, биће мало, повуци-потегли!..

— Молим те иди!.. наваљивао је с нестрпљењем суплент Сима.

Мирко се решавао.

— Иди, док нисам изгубио апетит!..

— Ићи ћу, али се плашим!.. и заврти главом.

— Не бој се!.. И ако ме одбије, па шта има? Има још учитељица!..

Поседоше још мало ћаскајући о томе; овако ће бити, те овако испасти...

Сима оде кући да сачека резултат, а Мирко — проводација право учитељичиној кући..

*

Учитељица К..... сем мајке и још једне млађе сестре, другога није ни имала... Има стричева, али они одељени, па нису ни водили рачуна о њиховој кући, оставивши их самим собом да се о свему старају, па и о удадби...

По свршетку више женске школе у С.... буде постављена за учитељицу у месту свога рођења. После треће године доби друго место П... али после годину дана опет се поврати у своме месту.

Сад јој је шеста година учитељске службе. Просили су је у почетку многи, али је свакога одбила са изговором: да је неспремна и да се неће још удавати. У ствари она је чекала, да се јави неко идеално, савршено створење, не обзирући се, што нема ни аспре мираза и да није бог зна како лепа — обична девојка. То је тај прв звани „Fix idée“, који је многим учитељицама ушао у главу.

Године су за годинама пролазиле, а просилаца ни једног... Сад тражи, али сваки показује на године.

У овим годинама јавља се суплент Сима на рапорт у ред просилаца.

На крстов-дан учитељица К.... после цркве само што је свратила кући, одмах је отишла код стрица, где јој је синоћ преноћила сестра.

Тако је мајка остала сама.

(Свршиће се.)

хрватском и српском народу у оквиру хабсбуршке монархије потпуну слободу! Гоњењем Срба и Хрвата срамоти се монархија! Бележимо по новинарској дужности, али Срби су сити лепих речи, па очекују братска дела.

Талијанско-турски рат.

Против Италије се опет побунио добар део јавног мнења у Француској. Када је Италија блокирала један део арабијских обала, позвала је све стране бродове, да за пет дана отплове из блокирана краја. Тада је позвано и француско подузимачко друштво, које гради пристаниште код Рас ел Кетиба и железничку пругу од Ходејде до Санае, главнога града у Јемену, да обустави даљи рад. Французи се нису одазвали томе позиву. Талијански убојни бродови бомбардовали су ових дана Ходеиду, те је уништено пристаниште, све околне зграде и железничка пруга. Штета је велика, неки је цене на 12 милиона франака. Говори се, да је том приликом и погинуло око четрдесет људи, а тридесет француских мерника да је заробљено. Ти су гласови свакако претерани, али су јако узрујали јавно мнење у Француској. Неки париски листови жестоко нападају Италију и виде у поступку њену отворено изазивање и повреду међународног права. Други пак листови, који имају веза са владом, пишу сасвим друкчије. Тако „Тан“ пише, да је Италија градњу пристаништа код Рас ел Кетиба и градњу железничке пруге с правом, по хашком међународном уговору од 1907. године, могла сматрати као припреме непријатељске силе (да лакше одржава везу с Јеменом), те се поступак Италије не може осуђивати. Оштећени треба да се обрате Турској ради отштете. Погрешка и неспретност би била, да се ради тог догађаја дражи француско јавно мнење против Италије. Штета свакако не износи 12 милиона франака. Уосталом, штете има само Турска. — У тој ствари пријављена је у француском сабору и интерпелација. Судећи по горњем писању „Тана“, из тога догађаја неће доћи до сукоба између Италије и Француске. — На молбу француских подузимача у Ходејди, одаслан је онамо, по пристанку талијанске владе, један француски брод, да узме на кров француске мернике, који су остали без крова. Са бојишта у Триполитанији има слабо вести. Талијанске извиднице су утврдиле, да између Гаргареса и Занзура има нешто турских и арапских чета, које хоће да спрече даље продирање талијанској војсци. У Бенгази се искрцале нове талијанске чете. Бојева ових дана није било. — Неки римски листови јављају, да се главни заповедник талијанској војсци у Триполитанији, генерал Канева кренуо на пут за Рим. Неки суде, да се Канева неће више ни враћати на бојиште, јер је тобоже доста неодлучан; по другима пак Канева долази у Рим, да се само договори са талијанском владом гледе даљег поступка. — 9. (22.) фебруара поново се састаје талијански сабор, коме ће се саопћити и краљева наредба о анексији Триполитаније. Сабор ће ту наредбу свакако једногласно узети на знање.

Кинеска република.

После дужа колебања, да ли да даље ратује или се повуче, кинеска царска породица одабрала је ово друго. Ну пре но што је напустила престо, учинила је нешто чега још није било у свету. Издала је наредбу, у којој позива свога досадањег министра-председника Јуаншикаја да образује републику с помоћу републиканаца из јужних кинеских покрајина. Становништво није још обавештено о оставци царске породице, а није објављена ни царска наредба, којом се опуномоћава Јуаншикај, да образује републику. Та ће се наредба објавити тек када се учине све припреме у јужним покрајинама. Јуаншикај сада покушава, да наговори пекингску републиканску владу, да пренесу власт на њега, те би тако он имао у рукама сву власт, до год народ не изабере председника републици и уреди устав. Републиканци сумњају у Јуаншикаја „царског републиканца“ и тешко да ће му покушај поћи за руком. Сви су изгледи, да ће бити образоване две републиканске владе: „царска“ и народна.

Вести из места и са стране.

Подизање школа и болница у Србији.

Званични лист српске владе доноси закон о утрошку школског и санитетског фонда, по коме ће се употребити: 800.000 динара за подизање зграде за технички факултет; 400.000 динара за подизање зграде за Народну Библиотеку; 200.000 динара на име помоћи за зидање зграде Академије Наука; 150 000 динара на име помоћи нишкој школској области за подизање гимназијске зграде; 250.000 динара за дозиђивање зграде садашњих учитељских школа у Неготину и Алексинцу; 200 хиљада динара за подизање зграде народних школа у пограничним срезовима; 300.000 динара за подизање зграда нових учитељских школа. — Из санитетског фонда може се узети и употребити: 1,600.000 динара за подизање болнице за душевне болести; 1,245.000 динара за довршење зграда опште државне болнице; 1,315.000 динара за грађење великих окружних болница у Крагујевцу, Пожаревцу и Шапцу; 1,270.000 динара за подизање окружних болница у Врањи, Горњем Милановцу, Неготину, Пироту, Ужицу, Јагодини, Крушевцу и Прокупљу; 255.000 динара за подизање среских болница у Градишту, Обреновцу и Лазаревцу. За улепшавање Врњачке Бање 215.000 динара, за улепшавање и уређење Врањске Бање 290.000, за уређење Брестовачке Бање 170.000 динара. На овај распоред утрошка школског и санитетскг фонда пристали су министри унутрашњих дела, просвете и црквених послов.

Племенито дело.

Пишу нам из Грабоваца у Срему: Вршачки епископ г. Гаврило Змејановић поклонио је овдашњој српској православној црквеној општини врло лепу кућу, баш до цркве, да се чини парастос његовим милим и нигда незаборављеним родитељима сваке године. Кад се г. епископ бавио у Грабовцима, код нашег честитог пароха, Вељка Вељковог, замолио га је наш заслужни председник Богољуб Станојевић, да нам пошље своју слику за дворницу наше црквене општине. Г. епископ испунио је молбу наше општине. Слику је врло лепо израдио сликар Стеван Стефановић из Карловаца, што сликару служи на част. Уједно је послао г. епископ поклон за цркву: један крст, 4 чирака, 4 мале и 2 велике рипиде, што нас је такође обрадовало. Хвала му на доброчинству!

Како се свети краљ Никола?

Недавно је у Никшићу умр'о Марко Вукотић, брат краљице Милене. Он је био присталица народне странке, коју краљ Никола немилостиво прогања Због тога је и Марко пао у немилост. Његов старији син Никола због тога је напустио Црну Гору, али и у иноземству претило му се крвавим ножем. Млађи син му Јован и сад је још затворен у злогласној Јусовачи. Кад је умро Марко Вукотић, донео је „Цетињски Вјесник“ кратку белешку, иако је Марко брат краљичин. Али зато се у том листу хвале аустријски шпијони. Краљ Никола ће се у Петрограду лупати у прса и истицати своје Словенство, а на Цетињу се окружио људима, који су у служби словенских душмана. Ко зна, да ли би краљ Никола могао путовати у Петроград, да није Црна Гора добила из Беча $3^1/_2$ милијона круна зајма. То јасно говори: како се ради на Цетињу.

Вино црквене општине.

Сава Вукадинов, фелдварачки становник, оставио је тамошњој српској црквеној општини повећи завештај. После његове смрти, пошто није имао породице ни родбине, приредила му је црквена општина дању. Тога ради решила је црквена општина да купи аков вина, а потпредседника и тутора изаслала да коштају вино. Најпре су коштали вино код Александра Велимировића. Њима се приказано вино допало, и на основу тога је решено, да се купи аков вина код Велимировића. Кад је вино донесено, коштали су га сви одборници, али поделила су се мишљења. Тако је та ствар дошла пред суд, који је изрекао, да вино није било добро, те према томе није општина била дужна да га прими. Добро је било оно вино, што су га коштали изаслани чланови, али оно вино, што га је послао, није одговарало.

Монопол жита у Црној Гори.

Црногорска влада не може да најами новаца, колико треба власницима на Цетињу. Донели смо већ, како су у Бечу са поште предигли 500 хиљада круна, кад није било новаца у државној каси, али нису могли да врате аустријској пошти, док нису подигли нов зајам у Бечу. Сад су ето дошли на другу мисао. У Црној Гори је оскудица у пшеници. Ту се отвара поље за нове шпекулације. Влада ће куповати пшеницу и продавати народу без конкуренције по скупе новце. Преостаће отуда штогод и за празну државну касу, а бога ми неће остати празних шака ни они, који се око тога труде. Црна Горо, срећна ли си!

Пострадали са непажње.

Пишу нам из Борјада у Барањи: Неки Циганин по имену Максим украо је 5 комада ланаца за кола Украдене ланце продао је тројици овдашњих честитих Срба ратара, који нису ни сањали, да су ланци украдени. Али на само Богојављење дотерају жандари Циганина нашем кнезу (бирову), али после тога стављени су под истрагу и она тројица ратара. Овај догађај треба да поучи сваког, јер ето како може да накаља.

Кратке вести.

— Ратни суд у Штипу осудио је још 8 људи на смрт због атентата и покоља у Штипу.

— У општини Шиколи, недалеко од Граца, где сада војне чете из Марбурга имају вежбе, потуку се војници и сељаци. Неколико војника донесе пушке из логора и оштрим метцима пуцали су у сељаке на команду једног поднаредника. Више сељака је тешко рањено, а радник Антон Хорват (Мађар) погинуо је.

— У немачкој вароши Грајфсвалду изгорело је варошко позориште, људи су скакали кроз прозоре, да би се спасли смрти у пламену. Штета је велика.

— У околини Пешћена запажене су у промету лажне банке од хиљаду круна. Полиција трага за кривотворцима.

— Баварска влада поднела је оставку. Оставку је кнез регент уважио, али је оставио досадањој влади, да привремено отправља послове.

— Руски велики кнез Андреј Владимировић, враћајући се из Софије, јуче је стигао у Беч и као гост нашег краља одсео је у хотел „Бристол“.

— Из Ајачија (на француском острву Корзици) јављају, да је 17 војника за време вежбе бацило оружје и побегло у брда.

— Творница намештаја у Карансебешу, својина тамошње штедионице, ноћас је изгорела. С помоћу војске пожар је угашен. Штета износи преко 200 хиљада круна.

— Иван В. Поповић, дугогодишњи уредник званичног „Сарајевског Листа“, ступио је у пензију. Он је рођени брат Стеве Вашке Поповића. Недавно је беседио при погребу сина Маше Врбице, који је био у служби босанске владе.

— На почетку турско-талијанског рата нестало је 20-годишње кћери Талијана Семиналија у Цариграду. Била је продата за робињу, али је утекла и сада путује за Италију.

Неки Франц Рајхел, кројач у Паризу, родом из Аустрије, пронашао је штит, помоћу којег се крилатићи могу спустити на земљу у случају опасности. Но кад је са Ајфелове куле хтео да опроба свој проналазак, показало се да не ваља Рајхел је пао на земљу и скрхавши врат остао на месту мртав.

— У Фоау (Француска) одбила се стена, која је стојала више капеле, те капелу срушила и убила попа и два ђака, који су му помагали при служби.

Књижевност.

— Уредништво „Врача Погађача“, јавља, да је штампање књиге „Пут Мите Крадића по свету“ одгођено до 1. (14.) марта.

— **Учитељски календар и шематизам за 1912. годину.** Четврта година. Уредио професор Богдан Ж. Ђурђевић. Цена К 1·20 Штампарија Ж. Јанковића у Вршцу. — Најтоплије препоручујемо овај добро уређени календар нашем учитељству Како садржина, тако и спољна израда потпуно одговарају.

Брзојави „Застави“.

Стигли 25. јануара.

Хрватско-славонски бан у Бечу.

Беч. Хрватско-славонски бан Цувај стигао је јуче, у уторак, ујутру овамо. Дошао је, да се саветује са угарским министром председником Куеном. Куен га је примио јуче пре подне. Саветовање је трајало подуже. У првом реду се тицало конференције хрватско-славонских делегата, ко-

ја ће се одржати данас у Будимпешти и на коју је дошао и бан Цувај. Осим тога било је речи и о опћим приликама у Хрватској и Славонији, па и распису посланичких избора за хрватско славонски сабор.

Талијанско-турски рат.

Цариград. Енвер беј брзојавља, да су Турци и Арапи у три ноћи нападали на Дерну и Бенгази. Талијани су имали знатних губитака.

Кинеска република.

Нанкинг. Вође кинеских републиканаца, међу њима и др. Сунјатсен, саветовали се о захтевима царске породице Манџу. Вољни су да дозволе, да цар до своје смрти носи царску титулу, али не може имати никаква утецаја на политику. Цар ће добити 4 милиона таела мировине и стан у палати у Нанкингу.

Одговорни уредник: Мита Клицин.

Трговина.

Нови Сад, 24. јануара 1912. године.

Пшеница прве каквоће 22 К 40 п. до — К — п
Пшеница нова — К — п. до — К — и.
Пшеница средња 22 К — п. до — К — п.
Пшеница лакша 20 К — п. до — К — п.
Наполица нова — К — п. до — К — п.
Јечам стари 18 К — п. до — К — п.
Зоб нова 18 К — п. до — К — п.
Кукуруз у зрну 15 К 40 п. до — К — п.
Кукуруз у клипу нов — К — п. до — К — п
Маст 188 К — п. до К — п.
Сланина 180 К — п. до — К — п.
Сланина паљена 180 К — п. до — К — п.
Пасуљ бели — К — п.до — К — п.
Пасуљ жути — К — п. до — К — п.
Лањик — К — п. до — К п.

Све од сто кила.

Свињи угојени тешки 120 до — п.
Свињи средњи . . 114 до — п.
Свињи лаки . . К 110 до — п.

Теоци К 120 по кили.
Овци 40—50 К пар.
Јагњци 25—35 К пар.
од једне киле.

ПРИПОСЛАНО.*

Ово наше мало Србаља, што се у Фењу налазимо, са великим теретом и са нешто припомоћи од народнога фонда једва можемо обдржавати нашу православну цркву и школу, али на жалост о храму успенија Богородице наше свете цркве заостало је једно 28 литара вина, које је ради сахраније у школском подруму склоњено било. При годишњим рачунима пак дознали смо, да је оно вино, што је ради сахраније у школском подруму склоњено било, Симеона Сешевићева крмача црквено вино попила. Зар учитељеве крмаче имају право и по школском подруму да се налазе?!

У Фењу, дне 18. (31.) јануара 1912.

Михаил Сиротан
и други одборници црквене општине.

* За ствари под овом рубриком не одговара уредништво ни у ком погледу. Пр. ур. „З.“.

За своју новосазидану **ГОСТИОНУ**

ко а постоји на најживљем месту у Мошорину, тражим вештог

■ бирташа под рачун, ■

који осим српског језика влада и мађарским. Поближа извешћа код власника гостионе 114 1-3

ШАНДОР СУЗИЋ, Мошорин (Mozsor) Бачка.

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стечај ради попуњења **учитељског места у Срп. Елемиру.**

Са тим местом скопчана су ова берива:

1) у име редовне годишње плате 1000 круна;
2) законом прописани квинквенали;
3) у име станарине 200 круна;
4) одштета за башту 20 круна;
5) у име огрева 64 круне;
6) у име писаћег паушала 20 круна.
7) Ако за перовођу буде изабран 200 круна.

Дужности су прописане школском уредбом из 1872. г. и наредбама виших власти.

Рок стечају је шест недеља дана од првог увршћења овог стечаја у званичном листу Срп. М. Гласнику.

Молбе се имају упутити на овдашњу црквену скупштину, а поднети подписаном месном школском одбору.

Из седнице српског православног месног школског одбора, држане у Срп. Елемиру 24. новембра (4. дец.) 1911. године.

Обрад Јанков с. р. перовођа. **Ђока Михајлов** с. р. председник.

НЕЧУВЕНО!!!

110 комада само К 4·50. Леп позлаћен сат признате марке „Циклоп“, гарант. 3 год. 3 ком правих кончаних марама, 1 леп мушки прстен са имит. драгим каменом; 1 диван женски кољe од ориент. бисера са патент копчом; 1 елегант. жен. брош. (париски новитет); 1 елег. кожни новчаник; 1 пар бутона са сребр. копчама и вешт. бриљ.; 1 врло лепо џепно огледало; 1 пар модерних дугмета за манжетне, дубле злато; 1 нотес; 72 енгл. канц. пера; 20 ком. канц. прибора са још 100 других ствари врло корисних за кућу. Све ово добија се заједно са сатом, који сам толико вреди, а кошта само К 4·50. Пошиљка уз повуку или у напред.

Wiener Zentral — Versandthaus
P. Lust, Krakao Nr. a. 222.

НЗ. При поруџбини од 2 пакета даје се гратис елегантан мушки ланац дубле-злато. У случају недопадања новац се враћа. Разлика искључена.

120. 1—3

ТРАЖИМ КУПЦА
за парно прање рубља
- скопчано са кемичним чишћењем -
потпуно удешено
у граду Митровици

без конкуренције због другог подузећа

продаје

ЈИЛИО ВИРАГ
121 1—3 Митровица Планинска ул. 22.

Aspirin echt

купујте оригиналан у 129 1—
ТАБЛЕТАМА
20 комада К 1·20

На свакој Таблети је утиснут **Аспирин** фабрике боја пређе: Friedr. Bayer & Co., Elberfeld u Leverkusen b. Mülheim a. Rhein.

†

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Дубоко ожалошћен сматрам за своју дужност топло се захвалити приликом смрти моје супруге

ТИНКЕ САВИН

п. г. Јосифу Рацковићу, намеснику и Дамаскину Ранисављевићу, ђакону манастира Ковиља, Светозару Гавриловићу, пароху горњоковиљском, Павлу Гавриловићу, сист. парох. помоћнику горњоковиљском и Николи Коларовом, упр. учитељу доњоковиљском, који су тужно, а свечано милу покојницу у цркви опојали.

Даље се искрено захваљујем месној занатлијској читаоници, која је корпоративно при погребу суделовала. Носиоцима и свима онима, који су милу покојницу до вечне куће испратили.

у Ковиљу, 2. фебруара 1912. год.

126 1-1 **Аца Савин,** машинист.

ГОСТИОНИЦА ЗА ИЗДАВАЊЕ.

Гостионица **у Перлеву** која постоји на првом месту са каваном, трапезаријом и са више лепих путничких соба и свим осталим потребним просторијама издаје се одмах, или од 1-вог октобра т. г.

Поближе обавештаје даје

102. 3—3 **Мита Илић**
Нови Сад, Кошутова ул. бр. 36.

Своју биртију која постоји у Бешци на најлепшем месту већ 25 година и која врло добро ради због слабости здравља

ПРОДАЈЕМ

из слободне руке под врло повољним условима, за које се ваља обратити на власника **Миту Мијуца** гостоничара *у Бешки* (Срем). 2131 2-3

ПОЗИВ.

СРПСКА ЗАДРУГА ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ У СТ. ПАЛАНЦИ

држаће на Сретеније 2. (15) фебруара 1912. године у два сата после подне

XXXI. редовну главну скупштину

на коју се п.н. чланови учтиво позивају.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Избор председника ad hoc.
2. Извештај управе и надзорног одбора о раду задруге и полагање рачуна о прошлој години.
3. Давање опроснице управ. и над. одбору и одлука о чистој добити.
4. Избор надзорног одбора.
5. Избор 3 члана за оверов. записника.
6. Евентуални предлози.

103 3-3 **УПРАВА.**

ВУЧЕЊЕ
сваког 2.|15. јануара и 2.|15. јула.

ПОЗИВ НА УПИС.

ЗГОДИТЦИ:
Динара 65.000 65.000 у злату и т д.

На захтев мојих многобројних пријатеља отварам од 1. јануара 1912. г. ново коло продаје **српских државних 2% лозова** на отплату по 10 К месечно а за 15 месеци. Купац једног лоза на отплату добија чим положи прву рату од 10 К, моју обвезницу на уписани лоз и стиче сва права на згодитке и купоне истог лоза. По исплати целог лоза, купац добија оригинални лоз. Пошто ови лозови данас 130·— К вреде, то сам готов:

На случај, да се лоз у току отплаћивања амортизује са номиналном вредношћу од 100 динара у злату, исти другим заменити без икакве доплате.

Пошто ћу ову продају вршити у току месеца јануара 1912. године, то молим све своје пријатеље и познанике, да са уписом пожуре, тим пре, што се ови лозови **већ преко 30 година вуку,** те их је још врло мало остало и вероватноћа за згодитке у толико већа. Напомињем још, да су из моје радње купци мојих обвезница раније добили два главна згодитка од по 100.000 динара у злату, које сам одмах без икаквих одбитака исплатио.

АВРАМ М. ЛЕВИ,
3010 6—10 банкар — Књаз Михаилова 37. — Београд.

Електрична штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.